УДК 75.03/05[20]

Т. І. Васюк,
дацэнт, дацэнт кафедры дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

МАСТАЦКАЯ АДУКАЦЫЯ Ў СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСІ: ЗАХАВАННЕ ТРАДЫЦЫЙ І ПОШУК НОВЫХ ШЛЯХОЎ У ПАЧАТКУ XXI ст.

Анатацыя. Разглядаецца мастацкая адукацыя ў Беларусі ў пачатку XXI ст., прыярытэтныя напрамкі ў выяўленчай мастацкай школе: класічны, акадэмічны, эксперыментальны і інш., як працяг моцнага творчага штуршка XX ст.

Ключавыя словы: акадэмічнасць, класіка, «Чорны квадрат», мастацкая школа, прыярытэт, шлях.

T. Vasyuk,
Associate Professor, Associate Professor of the Department of Decorative and Applied Arts of the Educational Institution "The Belarusian State University of Culture and Arts"

ART EDUCATION IN THE FIELD OF CULTURE OF BELARUS: PRESERVING TRADITIONS AND SEARCHING FOR NEW WAYS AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

Abstract. The article considers art education in Belarus at the beginning of the 21st century, priority areas in the art school: classical, academic, experimental, etc., as a continuation of a strong creative impulse of the 20th century.

Keywords: academicity, classics, square, art school, priority, path.

Цікава адзначыць, што гісторыка-тэарэтычнае даследаванне ў мастацкай адукацыі з’явілася не так даўно, хаця адукацыйная сістэма існуе шмат часу. Адбываецца пошук заканамерных узаемазвязаных праграм сярэдніх, сярэдніх спецыяльных і ўстаноў вышэйшай адукацыі. Сінтэз вывучэння спецыяльных і тэарэтычных дысцыплін фарміруе і ўдасканальвае выхаванне творчай асобы, якая прызначана працаваць дзеля будучыні.

Адзначым, што да канца XX ст. у краіне сфарміравалася сталая акадэмічная школа мастацкай адукацыі: Беларуская

дзяржаўная акадэмія мастацтваў, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, а таксама шэраг сярэдніх спецыяльных мастацкіх установ і аддзяленняў пры Віцебскім педагагічным універсітэце, Гродзенскім і Брэсцкім універсітэтах і інш. Гэта шырокая сетка спецыялізаваных устаноў выхоўвае для краіны кадры, здольныя працягваць традыцыі Віцебскай мастацкай школы, якая і па сённяшні дзень застаецца вядучым прыкладам творчасці ў многіх відах мастацтва (у тым ліку, у дызайне). Віцебская мастацкая школа вызначыла шлях, накіраваны ў Новы час. Яе наватарства плённа выкарыстоўваецца айчыннымі і замежнымі мастакамі і мастацтвазнаўцамі ў развіцці і аналізе розных кірункаў творчасці.

Напрыканцы XX і ў пачатку XXI ст. па выніках некаторых выставак маладых творцаў заўважана аддаленне ад класічнай і традыцыйнай школы мастацтва і мастацкай адукацыі. Новы час, безумоўна, патрабуе новых форм асэнсавання. Адбываецца пошук, без якога не існуе мастацтва. Варта адзначыць, што гэтыя высілкі дзяржава апякуе: дваццаць сем гадоў таму ідэю стварэння Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі горача вітаў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Шматлікія выстаўкі і конкурсы вызначылі лаўрэатаў, стыпендыятаў і дыпламантаў сярод трох узроставых груп таленавітай моладзі. У 1997 г. у складзе старшай групы фондам адзначаны студэнты кафедры дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў – Уладзімір Жахавец, Андрэй Шабар, Максім Данільчанка і інш.

Актыўны ўдзел у разнастайных выстаўках і конкурсах назіраецца ў нашых студэнтаў і па сённяшні дзень. Пераможцамі робяцца керамісты, тэкстыльшчыкі і пляцельшчыкі з саломы і лазы. Спецыфіка мастацкай творчасці вельмі шматгранная, вобразная сістэма і майстэрства юных талентаў захапляе. Будучыня беларускага мастацтва фарміруецца ў сённяшнім дні. Напрыклад, традыцыя ў кераміцы адметна загучала ў руках маладых прадстаўнікоў сучаснага мастацтва. Мініяцюрныя пасудзіны з гліны набылі каштоўнае гучанне. Лепшае мастацкае традыцыйнае аздабленне атрымаў наватарскі кірунак у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве. Маладыя майстры Кастусь Цітоў, Дзяніс Гром, Максім Данільчанка, Алег Ткачоў,

Уладзімір Маторaў і іншыя керамісты вынікамі сваёй плённай працы занялі годнае месца ў гісторыі кафедры і ўніверсітэта.

Але майстэрства і творчасць маюць няпростыя адносіны. Калі няма прыроднага таленту, адны навыкі наўрад ці дапамогуць. На думку аўтара, тое самае тычыцца і мастацкай адукацыі: навучыць маляваць, ляпіць, майстраваць можна толькі ўласным важкім прыкладам. На ўвесь пасляваенны перыяд і да сённяшняга часу залатымі літарамі ў гісторыю выкладання мастацтва ўпісаны імёны каля трох дзясяткаў выбітных творцаў, што адначасова мелі педагагічны талент. Самыя дасканалыя праграмы і метадычныя дапаможнікі даюць кірунак у творчасці, а тонкія рысачкі прафесіяналізму вызначае менавіта майстар-педагог, які адначасова спалучае методыку выкладання і майстэрства, арыентуючы вучняў на творчы шлях дасканаласці і гармоніі. Сярод іх Валянцін Пятровіч Пакаташкін (1940–2022), мастак-жывапісец, які выхаваў і падрыхтаваў да паступлення ва ўстановы мастацкага профілю звыш тысячы вучняў, арганізаваўшы пры Гомельскім Палацы піянераў і школьнікаў студыю выяўленчага мастацтва. Майстар знаходзіўся і ў вытокаў стварэння Гомельскага мастацкага вучылішча.

Гэта і Васіль Пятровіч Шаранговіч (1939–2021) – былы рэктар БДТМІ, мастак-графік, што стварыў школу беларускай графікі і выхаваў плеяду выдатных мастакоў.

У слынным шэрагу і Гаўрыіл Харытонавіч Вашчанка (1928–2014), колішні загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва БДТМІ, мастак-монументаліст, нацыянальны гонар. У свой час ён уваходзіў у склад савета Спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі. Гэта быў выдатны мастак і педагог з вышэйшым тактам і сілай творчай энэргіі, які мог разгледзець у маладых творцах іх патэнцыял і беспамылкова вызначыць ступень адоранасці кожнага, пранікаючыся іх дасягненнямі.

Хочацца азначыць паспяховасць айчыннай мастацкай адукацыі, што выхавала дзясяткі творчых асоб, якімі ганарыцца Беларусь: В. Цвірка, А. Глебаў, В. Шаранговіч, А. Анікейчык, Л. Шчамялёў, З. Азгур, А. Бембель, А. Савіцкі. Кожны з іх атрымаў розную адукацыю, але яе акадэмічная база дала майстрам пэндзля і разца сілы для раскрыцця таленту.

У XXI ст. асноўным напрамкам з'яўляюцца тэхнаарт і іншыя камп'ютэрныя варыяцыі, але шматлікія творы мастацкай графікі, жывапісу і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва сведчаць пра шматгранную дзейнасць творчай моладзі.

Такім чынам, адукацыйная сістэма Беларусі застаецца прыярытэтным напрамкам развіцця грамадства. Значная ўвага надаецца развіццю культуры і мастацтва. Адукацыя ў сферы культуры стварае ўмовы для рашэння наватарскіх задач у эксперыментальна-творчым кірунку, захоўваючы традыцыі, напрацаваныя ў ХХ ст.

УДК 788.5/.8

В. М. Волоткович,
доцент, заведующий кафедрой духовой музыки
учреждения образования «Белорусский государственный университет культуры и искусств»

АНАЛИЗ ПАРТИТУР КАК ВАЖНАЯ ЧАСТЬ ДИРИЖЕРСКОЙ ПРОФЕССИИ

Аннотация. Рассматриваются разновидности симфонических и духовых оркестров, их составы, изучение и анализ партитуры как важнейшей части дирижерской профессии. Уделяется внимание основным типам эстрадных оркестров – бенду и симфоджазу, а также освоению партитуры, что предполагает владение значительным кругом вопросов и требует большой работы, помощь в которой оказывают знания в области инструментоведения, музыкальных форм, истории музыки. Освещается процесс подробного и всестороннего изучения музыкального произведения для оркестра или ансамбля с помощью фортепиано, в результате которого можно получить цельное и достаточно точное представление о его реальном звучании и художественном содержании.

Ключевые слова: разновидности и составы симфонических оркестров; освоение партитуры, дирижерской профессии, духового искусства; эстрадные оркестры, бенд, симфоджаз, анализ партитуры, инструментоведение, анализ музыкальных форм, история музыки, чтение партитур, изучение музыкального произведения, оркестр, фортепиано; звучание и художественное содержание произведения.